

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

Förklaring i Högsta domstolens mål Ö 4066-17 ET./. riksåklagaren angående resning

Högsta domstolen har förelagt riksåklagaren att ge in förklaring över en begäran om resning från ET och att yttra sig i frågan om behovet av en offentlig försvarare.

Min inställning

Jag motsätter mig inte att ET beviljas resning.

Jag anser att det inte finns skäl att återuppta förundersökning.

Jag anser att det finns skäl att förordna en offentlig försvarare för ET.

Bakgrund

Åklagaren åtalade ET för mord med följande gärningspåstående.

ET har den 14 december 2009 uppsåtligen dödat UG i dennes bostad på Virebergsvägen 15 i Solna genom att trycka ner UGs huvud så att andningsvägarna kommit under vattnet då han befunnit sig i badkaret.

Solna tingsrätt dömde den 2 augusti 2010 i mål B 561-10 ET för mord till fängelse 13 år. Åklagaren och ET överklagade tingsrättens dom.

Svea hovrätt, avdelning 7, fastställde den 21 oktober 2010 i mål B 6903-10 tingsrättens dom i ansvarsdelen men skärpte straffet till fängelse 15 år. Rättens ordförande och en nämndeman var skiljaktiga och ville ogilla åtalet.

Högsta domstolen beslutade den 29 december 2010 att inte meddela prövnings-tillstånd.

ET begärde den 21 maj 2014 resning men Högsta domstolen avlog, efter att ha begärt in förklaring från riksåklagaren, resningsbegäran den 4 september 2014.

ET har nu på nytt begärt resning. Högsta domstolen har, utan att ha inhiberat verkställigheten av hovrättens dom, förordnat att riksåklagaren ska komma in

med förklaring i ärendet samt yttra sig i frågan om behovet av offentlig försvarare.

Tingsrättens dom

Tingsrätten gjorde i sina domskäl följande överväganden i skuldfrågan.

Genom utredningen i målet är klarlagt att UG dött i badkaret i sin lägenhet den 14 december 2010 samt att, förutom UG, endast ET och SR uppehållit sig i lägenheten under eftermiddagen den aktuella dagen. Någon klar dödsorsak har inte kunnat fastställas vid obduktion och reobduktion av UGs kropp. Rättsläkaren BG har dock i sitt utlåtande angivit att de sammantagna fynden kan tala för att dödsfallet uppkommit till följd av drunkning, där framför allt alkoholförgiftning men även sjukdom kan ha bidragit till drunkningssituationen. Då uppgifterna om att UG hittats med andningsöppningarna ovanför vattenytan inte stod i överensstämmelse med de fynd BG gjorde vid sina rättsmedicinska undersökningar av kroppen, bad hon, enligt vad hon uttalat i sitt vittnesmål, polisen om ytterligare information rörande nyssnämnda förhållande och sökte hon efter andra dödsorsaker än drunkning, varvid hon dock hela tiden återkom till att UG avlidit till följd av drunkning.

Att UG avlidit till följd av drunkning vinner stöd av SR uppgift om vad ET berättat för henne efter det de hittat UG livlös i badkaret och innan de ringt till SOS, nämligen att han hållit UGs huvud under vattenytan. Om denna av SR lämnade uppgiften är riktig, finner tingsrätten att det i målet skulle vara klarlagt att UG avlidit till följd av drunkning och att det varit ET som uppsåtligen tagit honom av daga.

Vid prövningen av vilken vikt som kan läggas vid SR uppgifter är följande att notera. SR har lämnat en sammanhängande och detaljrik berättelse, som stöds av de uppgifter som hennes döttrar och då framför allt APM lämnat om vad modern berättat för dem. SR berättelse har växt fram under en lång utredning under vilken hon själv varit misstänkt och även frihetsberövad på grund av brottsmisstanke. Något som gett anledning till uppfattningen att den varit påhittad eller att SR haft skäl att förtiga egen brottslighet eller oriktigt tillvita ET brott har inte framkommit i målet. SR har även lämnat en fullt rimlig förklaring till varför hon först sent i utredningen lämnat uppgiften om hur ET själv berättat hur det gått till. Tingsrätten finner således att avgörande vikt kan läggas vid SR utsaga.

Bland ytterligare omständigheter som talar för ETs skuld kan nämnas följande. ET har, såvitt framkommit av såväl hans egna som SR uppgifter, låtit UG ligga i badkaret så lång tid som cirka 1,5 timme. Han har under

samtalet med SOS, vilket han ringt med anmärkningsvärd fördröjning på grund av samtal med SR, varit påfallande omständlig och lugn mot bakgrund av att han dessförinnan anträffat UG livlös i badkaret. ETs ekonomi har inte varit god och han har enligt vad som kan hållas för visst med beaktande av hans nära samröre med KEF haft kännedom om det av denne på UGs uppdrag upprättade testamente. Även SR uppgifter om ETs fråga om hon skulle gifta sig med UG liksom ETs uttalanden om att UG skulle testamentera bara till honom och att hon inte skulle bry sig om vad UG sade om ett testamente ger stöd för bedömningen att ET före UGs död känt till testamentet och dess innehåll. Samma bedömning gör tingsrätten av den omständigheten att ET enligt SR utsaga varit påfallande angelägen om att hon inte efter det UG skrikit "aj" skulle komma ut i badrummet, där UG befann sig, i vart förrän ET själv lämnat lägenheten. Även förhållandet att ET instruerat SR om vad hon skulle förtiga respektive säga vid kontakt med polis samt att han, när han av KEF den 12 januari 2010 underrättats om att utredning angående misstanke om mord inletts, samma dag kontaktat SR men inte velat prata närmare med henne i telefonen är av betydelse.

Vid en sammantagen bedömning av utredningen i målet enligt vad som nu anförts finner tingsrätten det ställt utom rimligt tvivel att ET genom att hålla ner UGs huvud under vattnet uppsåtligen dödat denne.

Hovrättens dom

Hovrätten antecknade i sina domskäl att man primärt haft att pröva följande frågor.

1. Avled UG till följd av att hans andningsvägar kommit under vattnet då han befann sig i badkaret, dvs. drunknade han?
2. Om så var fallet, skedde det till följd av någon annan persons handavertkan, dvs. blev UG dränkt?
3. Om så var fallet, var ET gärningsmannen?

Hovrätten kom fram till följande.

Drunknade UG?

Såsom tingsrätten har antecknat står det klart att UG avled i sitt badkar på eftermiddagen den aktuella dagen och att, förutom denne, endast ET och SR befunnit sig i lägenheten under den eftermiddagen fram till det att dödsfallet inträffade. Hovrätten utgår från en uppgift som de båda sistnämnda är ense om, nämligen att UG var vid liv strax efter kl. 14.40, då SR fick ett samtal från en av sina döttrar.

Någon säker dödsorsak har inte kunnat fastställas vid obduktionen; rättsläkaren BG har uppgett att drunkning, lunginflammation, alkoholförgiftning och hjärtsjukdom var och en för sig eller två eller flera i kombination skulle kunna ha orsakat dödsfallet. Hon har dock uteslutit hjärtinfarkt som dödsorsak. Enligt hennes bedömning finns det en rad tecken på drunkning: Förekomsten av ca 8 dl vattning vätska i magsäcken samt 1,5 ml sådan vätska i kilbenshålan, förekomsten av vatten i mun och svalg, kraftig lungövertänjning (som dock kan bero på lungemfysem eller på återupplivningsförsök) samt det förhållandet att mjälten var blodfattig och kontraherad (vilket inte berodde på sjukdom). Av BGs uppgifter framgår alltså att samtliga dessa omständigheter inte nödvändigtvis måste bero på drunkning, men att de alla är förenliga med drunkning.

MF och AH från räddningstjänsten har berättat att det kom vätska från UGs mun när de gjorde återupplivningsförsök – enligt AH 1-2 dl. Ingen av dem har noterat att vätskan luktade sprit.

Vätskan i UGs magsäck var enligt BGs uppgifter ofärgad. Enligt hovrättens uppfattning utesluter redan den omständigheten att vätskan kan vara den grogg på Pepsi cola och starksprit som UG enligt ETs uppgifter drack under eftermiddagen.

BG har redogjort för att vätska upptas av kroppen på 30-60 minuter. Vid tidpunkten för dödsfallet hade UG, enligt vad som framgår av såväl ETs som SR uppgifter, legat i badkaret i över en timme. Den vätska som fanns i hans mage vid tidpunkten för dödsfallet kan således inte vara t.ex. vatten som han druckit före det att han lade sig i badkaret (t.ex. före det att ET och SR kom till lägenheten omkring kl. 13.00). Visserligen har ET uppgett att UG hade med sig en flaska 80-procentig sprit in i badrummet, men det framgår av utredningen att den flaskan bara var urdrucken till en liten del när den anträffades. BG har inte heller uppmärksammat att vätskan i UGs mage luktade sprit.

Den stora mängden vätska (omkring en liter) som UG hade i sig vid dödsfallet, det förhållandet att vätskan var färglös samt att någon spritlukt inte har uppmärksamats efter dödsfallet medför sammantaget att hovrätten finner det klarlagt att vätskan var vatten. Hovrätten finner det uteslutet att UG under den korta tidsrymd som står till buds före dödsfallet (högst 60 minuter) har druckit en sådan stor mängd vatten på vanligt sätt. Såsom BG har uppgett kan inte vätskan i magsäcken bero på återupplivningsförsök. Redan dessa omständigheter talar således med styrka för att UG har drunknat.

BG har, som ovan anförts, berättat att vätska i kilbenshålan är ett tecken på drunkning. Hon har vidare förklarat att vätska kan tränga in i kilbenshålan om en kropp ligger länge i vatten (såsom hovrätten uppfattar det längre än vad som är aktuellt i målet). Hon har visserligen inte helt uteslutit att vätskeinträngning kan ske pga. återupplivningsförsök, men förklarat att hon inte har hört talas om något sådant. Även om det således inte med fullständig visshet kan uteslutas att andra förklaringar finns till förekomsten av vätska i kilbenshålan, anser emellertid hovrätten att den omständigheten att någon annan känd förklaring saknas mycket starkt talar för att UG har drunknat.

Vid en sammantagen bedömning finner hovrätten att förhållandet att UG avled i ett badkar fyllt med vatten, den betydande förekomsten av vatten i mun och magsäck, förekomsten av vatten i kilbenshålan samt den blodfattiga mjälten att det inte råder något rimligt tvivel om att han har drunknat.

Blev UG dränkt?

Det står klart att UGs allmänna hälsotillstånd var vacklande och att han vid dödsfallet hade omkring 3,4 promille alkohol i blodet. Visserligen talar dessa förhållanden generellt sett för att han kan ha drunknat utan att någon annan person var inblandad. Den rekonstruktion som polisen har genomfört visar emellertid att badkaret är så pass litet att en person av UG längd måste halvsitta med böjda knän för att få plats i badkaret. I en sådan position torde inte risken för att drunkna vara överhängande, ens för en medvetlös person. Det kan dock inte redan på grund härav uteslutas att UG drunknade utan att någon annan person var inblandad.

ET och SR har lämnat något olika uppgifter om hur UGs huvud var placerat i samband med telefonsamtalet till SOS Alarm. Det är tveksamt om ens ET uppgift därvidlag lämnar utrymme för att UG kan ha drunknat utan någon annans medverkan. SR har berättat att vattnet gick till UGs hals. Om den uppgiften godtas får den anses innebära att UG blev dränkt, eftersom UG knappast kan ha kollapsat, hamnat med huvudet under vattnet och drunknat samt därefter hamnat med huvudet en bit ovanför vattenytan lutandes mot badkarskanten. Hovrätten tar här fasta på den uppgift som har framkommit vid polisens rekonstruktion om att badkaret endast läcker marginellt när proppen sitter i.

Enbart en bedömning av ETs och SR trovärdighet medför inte att den senares berättelse får företräde; de framstår båda i och för sig som trovärdiga. Mot tillförligheten av SR uppgifter talar att hon tidigare har varit misstänkt i målet, rent av frihetsberövad under två perioder. Det skedde emellertid i ett tidigt skede av utredningen och hon har därefter, sedan

hon ändrade sina uppgifter i väsentliga avseenden, avskrivits från alla misstankar.

Den förklaring till de ändrade uppgifterna som SR har lämnat - att ET genom hot tvingade henne att ljuga inledningsvis - framstår i och för sig som rimlig om hennes uppgifter i övrigt godtas. Några hot framgår inte av det telefonsamtal mellan dem som polisen har avlyssnat, men samtalet är förenligt med SR uppgift om att ET velat ha kontakt med henne för att diskutera polisens intresse av händelsen den 14 december 2009. Telefonlistorna ger vidare stöd för att en rad kontakter förekommit mellan dem under några veckor efter händelsen.

Den detaljerade redogörelse om händelseförloppet den aktuella dagen som SR har lämnat stöds i hög grad av vad hennes båda döttrar, APM och SR, under ed har vittnat om att hon berättat för dem. Hon har vidhållit sin senaste version av händelseförloppet under, enligt åklagarens uppgift, många och långa polisförhör. Därtill kommer att vissa av hennes uppgifter går i linje med objektiva fynd som har gjorts under utredningen, exempelvis stämmer hennes uppgift om att ET talade om att UG skulle skriva ett testamente "bara till honom" mycket väl med det testamente som polisen sedermera tog i beslag.

Av stor betydelse i fråga om tillförlitligheten av SR uppgifter är att hon inte har någon närmare koppling till UG än att hon städade hos honom mot betalning vid några tillfällen samt att hon inte förefaller känna ET närmare: Såvitt känt saknar hon således såväl anledning att falskeligen tillvita ET brott som anledning att döda UG. I det senare avseendet kan nämnas att hon enligt obduktionsprotokollet redan på dödsdagen berättade för polisen att UGs huvud återfanns ovanför vattenytan, en uppgift som sedan fick rättsläkarna att ifrågasätta om det rörde sig om ett naturligt dödsfall. Det framstår som ytterst osannolikt att hon direkt skulle lämna en sådan alarmerande uppgift om hon själv hade haft något med dödsfallet att göra.

Mot bakgrund av det ovan anförda finner hovrätten att SR uppgifter ska läggas till grund för bedömningen. På ovan angivna skäl är det därför styrkt att UG blev dränkt den aktuella dagen.

Är ET gärningsmannen?

Redan det förhållandet att endast två möjliga gärningsmän finns och att hovrätten har gett företräde åt SR berättelse framför ETs uppgifter talar givetvis för att den senare har gjort sig skyldig till gärningen. Emellertid kan det endast i undantagsfall komma i fråga att grunda en fällande dom

på den negativa omständigheten att utredningen inte synes ge utrymme för någon alternativ gärningsman (se ovan angivet rättsfall).

Hovrätten ansluter sig till de överväganden som tingsrätten har gjort angående de ytterligare omständigheter som talar för ETs skuld. Dessa förhållanden är av sådan styrka att det med beaktande av vad hovrätten har anfört ovan är ställt utom rimligt tvivel att ET har dränkt UG.

Skiljaktig mening

Rättens ordförande och en nämndeman ville ogilla åtalet.

ETs nu aktuella begäran om resning

ET yrkar att Högsta domstolen ska bevilja honom resning, inhibera vidare verkställighet av hovrättens dom och återförvisa målet till hovrätten. Han yrkar i andra hand att Högsta domstolen ska förelägga riksåklagaren att återuppta förundersökningen i målet. Han yrkar också att Högsta domstolen ska förordna advokaten MT till offentlig försvarare för honom.

ET åberopar till stöd för sin begäran att det tillkommit omständigheter och bevis som inte tidigare lagts fram i målet. De nya bevis som åberopas är följande.

1. Sakkunnigutlåtande av professorn i rättsmedicin PJK
2. Två sakkunnigutlåtanden av professorn och överläkaren i rättsmedicin AE
3. Sakkunnigutlåtande av medicine doktorn AC
4. Analys av vittnet SR utsagor
5. Rekonstruktion
6. Utlåtande av f.d. kriminalkommissarien JO

ET åberopar till stöd för sin begäran om resning också att han inte fått en rättvis rättegång.

Sakkunnigutlåtande av professorn i rättsmedicin PJK

ET har med anledning av ett nytt utlåtande av PJK anfört följande.

PJK har vid en noggrann genomgång av obduktionsfynden inkommit med ett nytt yttrande i målet. Detta nya yttrande omkullkastar åklagarens hypotes då fynden som tidigare ansågs tala för drunkning visat sig vara felaktiga.

Domstolarna tillmätte betydelse vid att mjälten var något förminskad och blodfattig, detta påstods vara ett tecken på drunkning. Som framgår ur PJKs yttrande visar ny forskning på att mjälten de facto blir större vid drunkningsdöd.

Sålunda har domstolarna felaktigt tillmätt mjältens storlek ett bevisvärde för åklagarens hypotes, medans det rätta förhållandet är att det är ett fynd som talar emot drunkning.

Men det viktigaste rättsmedicinska fyndet enligt domstolarna var dock det faktum att obduktionsprotokollet visade att den döde hade 1,5 ml klar vätska som var blodblandad i kilbenshålan. Tingsrätten skriver i sina domskäl, vilka hovrätten ansluter sig till, att alla andra fynd möjligtvis kan förklaras på annat sätt än att UG drunknade, med undantag av fyndet i kilbenshålan. Denna omständighet var enligt domstolarna helt avgörande bevis för att UG drunknat.

Som framgår av PJKs nya yttrande så har nya vetenskapliga rön på området helt omkullkastat dessa tidigare medicinska rön. Vidare framgår av yttrandet att 52 procent av alla människor som avlider har motsvarande mängd vätska eller mer i kilbenshålan. Detta är således ett förväntat fynd oavsett dödsätt. Emellertid var UG alkoholist, och dessa har som PJK beskriver ofta inflammationer i kilbenshålan vilket troligtvis förklarar fyndet i aktuellt fall. Att vätskan var blodblandad talar i den riktningen.

Slutsatsen blir alltså att domstolarna haft helt felaktigt beslutsunderlag när ET dömdes. Hade dessa nya vetenskapliga rön varit kända när ET dömdes så hade självklart utgången blivit det motsatta, ET hade friats för mordåtalet. Då det är fråga om nya vetenskapliga framsteg så är dessa omständigheter att betrakta som nya bevis i målet.

Vidare framgår av PJKs yttrande att åklagarens hypotes, att UG under hans dödskamp när han blir dränkt kommer att svälja 0,8 liter vatten, ur medicinsk synvinkel är omöjligt. Om åklagarens hypotes hade varit den riktiga, hade UG istället inhalerat vatten i lungorna. Om en av Nordens främsta experter på drunkning skulle ha uttalat sig vid de tidigare prövningarna om att åklagarens hypotes var medicinskt omöjlig så synes det vara uppenbart att en fällande dom inte hade varit möjlig. Det behöver knappast argumenteras ytterligare varför dessa omständigheter hade bringat rimligt tvivel i skuldfrågan. Det finns inga avgöranden där någon är dömd för mord på ett scenario som en rättsläkare beskriver som medicinskt omöjligt. UG har precis som PJK uttrycker det, sannolikt dött av sjukdomsfall.

Två sakkunnigutlåtanden av professorn och överläkaren i rättsmedicin AE,

ET har med anledning av två utlåtanden av AEs anfört följande.

Av AEs yttranden framgår att han varken kan förklara eller förstå hur domstolarna kunnat komma fram till slutsatsen att dödsorsaken/dödssättet skulle ha varit dränkning och att denna slutsats dessutom varit så säker som krävs för en fällande dom. Domstolarna fann att då UGs andningsvägar var ovanför vattenytan när han hittades så måste han ha dött genom annans medverkan. Av AEs ingivna yttranden framgår att det finns alternativa förklaringar till obduktionsfynden än att han skulle ha blivit dödad av annans medverkan.

Att UGs andningsvägar var ovanför vattenytan, kan enligt AE förklaras av att kroppen i dödsförloppet ändrat läge t.ex. av kramper. Ovanstående ger för handen att det överhuvudtaget inte är något konstigt med att andningsvägarna var ovanför vattenytan mot de obduktionsfynd som gjordes i UG kropp.

Med beaktande av att AE är medlem av Rättsliga rådet så torde hans yttrande väga betydligt tyngre än BGs yttrande.

Sålunda bör dessa nya omständigheter tillmätas så högt bevisvärde att om dessa varit kända vid prövningen så hade det inte funnits utrymme att döma ET för mord.

Sakkunnigutlåtande av AC, medicine doktor

ET har med anledning av ett utlåtande av AC anfört följande.

Av bilagda utlåtande framgår att hovrättens bedömning att andra alternativ än dränkning skulle vara uteslutna på grund av att andningsvägarna varit ovanför vattenytan saknar stöd i beprövad vetenskap.

Enligt C är det inte alls orimligt att UG, medvetandesänkt av alkoholberusning, kan ha fått andningsvägarna under ytan, inhalerat vatten och där efter rört på sig i generella kramper och/eller i djupa agonala andetag.

Det framgår av förundersökningsprotokollet att man använde en s.k. andningsmask när man försökte återuppliva UG. Av yttrandet framgår att vätskan i kilbenshålan också kan ha sin förklaring i denna procedur.

AC har i många år forskat på drunkning, är medicinsk doktor och ordförande i svenska HLR-rådet och verksam vid Centrum för hjärtstoppsforskning på Karolinska institutet i Solna. Mot bakgrund av Cs forskningsmeriter, på just drunkningsområdet, så borde han kompetensmässigt vara BG överlägsen på området.

Sålunda är detta ytterligare en omständighet/ny bevisning som i sig har så starkt bevisvärde att med dessa rön kända hade ET blivit frikänd eftersom de medicinska fynden fått en förklaring och inte längre kan betraktas som oförklarliga.

Analys av vittnet SR utsagor

ET anför att domstolarna funnit SR allt igenom trovärdig och att detta har varit en förutsättning för att ET skulle kunna dömas. Han menar dock att SR är mytoman vilket ska framgå av den av honom åberopade sammanställningen och jämförelsen av de uppgifter hon lämnat.

Eftersom ETs försvarare i tingsrätten ansåg att ett bifall till åtalet skulle vara omöjligt då dödsorsaken ansågs vara oklar, korsförhördes aldrig SR på ett adekvat sätt. Därför fick åklagarens påstående, att SR väsentligen lämnat samma uppgifter i många och långa förhör, fullt gehör av domstolarna.

Åklagarens påstående om Ss trovärdighet är direkt felaktigt och vilseledande. S har ändrat sina uppgifter om vad som hände i lägenheten i precis vartenda förhör där hon har fått frågor om händelseförloppet.

ET är av uppfattningen att S endast har lämnat korrekta uppgifter i sitt första förhör, vilket ägde rum samma dag som UG dog. Hon har därefter kommit att ändra sina uppgifter från förhör till förhör, vilket framgår av sammanställningen nedan.

Rekonstruktion

ET har låtit genomföra en ny rekonstruktion. Till rekonstruktionen användes samma lägenhet som UG dog i och ett badkar av exakt samma modell. Man använde sig av personer med samma längd och vikt som ET och UG. Rekonstruktionen genomfördes under överinseende av polisutredaren LL som var utredare i det aktuella fallet.

Den viktigaste iakttagelsen enligt ET var att det borde ha funnits vatten på väggar och golv men av polisutredningen framkom att varken ambulanspersonal, brandmän eller polis iakttagit något vattenstänk i badrummet, inte heller hade man funnit några blöta handdukar i UGs lägenhet.

Av rekonstruktionen framgår enligt ET med vilken lätthet en person av UGs storlek kunde glida ned under vattnet i badkaret.

Rekonstruktionen åberopas av ET till motbevisande av hovrättens bedömning att det inte varit möjligt att glida ned i badkaret och till styrkande av att en

dränkning skulle ha hörts av andra personer i lägenheten, avsatt vatten på golv och väggar samt förorsakat skador på såväl gärningsman som offer.

Utlåtande av f.d. kriminalkommissarien JO

ET har också anlitat f.d. kriminalkommissarien JO som fått till uppgift att gå igenom den av försvaret gjorda rekonstruktionen. Os yttrande visar enligt ET att de slutsatser som man dragit av rekonstruktionen är korrekta.

Av utlåtandet framgår också vilka fynd som skulle ha gjorts om en brottsplatsundersökning hade genomförts.

Rätten till en rättvis rättegång

ET anför att det har funnits ett antal brister och felaktigheter från åklagarens och polisens sida. Dessa brister kan enligt ET ha haft en avgörande betydelse för målets utgång då hovrätten inte synes ha haft kännedom om de verkliga förhållandena. ET utvecklar detta enligt följande.

Vid sin trovärdighetsbedömning har hovrätten till en början utgått från att SR skulle ha ”vidhållit sin senaste version av händelseförloppet under, enligt åklagarens uppgift, många och långa polisförhör”.

Det är inte riktigt.

Den version som åsyftats är berättelsen om att ET skulle ha erkänt gärningen för SR. Den versionen har lämnats i det elfte förhöret. Häfter har varken många eller långa förhör hållits. Det handlar om ett slutförhör på 50 minuter. Dessutom har SR även ändrat sig mellan dessa två tillfällen.

Dessutom framkommer att bevisning för förmån för ET har gallrats bort från förundersökningsprotokollet. Flera år efter hovrättens dom har ET erfarit att i vart fall tre vittnen förhörs i målet vilket inte framgår av förundersökningen. Då dessa vittnen har varit bekanta med ET finns anledning att anta att de lämnat fördelaktiga uppgifter om ET, dessa skulle ha kunnat få betydelse bland annat i fråga om motiv.

Vidare har endast ett samtal från telefonavlyssningen redovisats. Förväntade uppgifter om under vilken period sådan avlyssning pågått och vilka personer som varit avlyssnade saknas.

Rimligen har dock avlyssningen påbörjats i slutet av 2009 och sedan pågått viss tid.

Anmärkningsvärt är då att endast ett samtal redovisats. Bland annat saknas det, enligt ET, ett telefonsamtal som SR ringt till ET och frågat hur UG dog.

Avslutningsvis kan konstateras att frånvaron av en brottsplatsundersökning kommit att läggas ET till last. Det kan knappast vara förenligt med kraven på en rättvis rättegång.

Begäran om resning 2014

ET åberopade i sin resningsbegäran 2014 följande bevisning.

1. Sakkunnigutlåtande från professorn i rättsmedicin PJK
2. Sakkunnigutlåtande från professorn i kirurgi ÅAS
3. Utlåtande från f.d. kriminalteknikern JO.

Sakkunnigutlåtande av professorn i rättsmedicin PJK

PJK hade av ET fått i uppdrag att granska det rättsmedicinska obduktionsprotokollet rörande UG. Förutom obduktionsprotokollet hade han tillgång till hovrättens dom.

Av utlåtandet framgår bland annat följande.

Man kan inte på grundval av makroskopiska och mikroskopiska observationer säga att UG drunknat. Observationerna kan inte heller utesluta drunkning.

Vattnet i kilbenshålan kan betyda att UG har drunknat men dödsorsaken kan också vara en annan.

Obduktionsfynden talar för att UG varit vid liv när han svält en avsemängd vatten. Den bästa förklaringen, om man utesluter möjligheten att han druckit en sådan stor mängd alkoholhaltig dryck, är att hans mun men inte näsa varit under vattenytan och då svält en stor mängd vatten. Vattnet i svalget och magsäcken är inte ett säkert tecken eller bevis på att han drunknat men man kan inte utesluta det.

Om någon sitter i ett badkar med munnen under vattenytan och börjar krampa är det möjligt att personen förlängs under konvulsioner och kan höja huvudet över vattenytan.

Forskning med modern tomografisk utrustning har visat att mjältens vikt hos drunknade är större än den genomsnittliga vikten av mjälten vid samtliga obduktioner.

Det är möjligt men inte säkert att UG dött av alkoholförgiftning.

Det är inte säkert att UG har drunknat men det är omöjligt att med säkerhet utsluta det. Den mest sannolika underliggande dödsorsaken enligt PJKs uppfattning var alkoholintoxikation. Hans uppfattning var att UGs död mest sannolikt orsakats av en olycka.

Utlåtande av professorn i kirurgi ÅAS

ÅAS hade av ET fått i uppdrag att granska obduktionsprotokollet. Av intyget framgick att han, efter genomläsning av obduktionsprotokollet, inte kunnat finna någon förklaring på vad som förorsakat döden, än mindre finna några indicier att den avlidne bragts om livet.

Utlåtande från f.d. kriminalteknikern JO

I begäran av resning 2014 åberopades samma utlåtande som hade åberopats i ETs överklagande till Högsta domstolen. Av utlåtandet framgick att någon brottsplatsundersökning inte genomförts.

Riksåklagarens förklaring med anledning av ETs begäran om resning 2014

Vice riksåklagaren anförde i förklaringen att även om de uppgifter som åberopades i resningsansökan hade varit föremål för hovrättens bedömning, så var det inte sannolikt att hovrätten skulle ha frikänt ET. Enligt hennes mening var det som framförts inte heller ägnat att framkalla tvivel om ETs skuld till brottet.

Min bedömning

Kravet på nya omständigheter

Enligt 58 kap. 2 § 4 rättegångsbalken får resning beviljas till förmån för den tilltalade om någon omständighet eller något bevis som inte tidigare har förebringats åberopats och dess förebringande sannolikt skulle ha lett till att den tilltalade hade frikänts eller till att brottet hade hänförts under en mildare straffbestämmelse än den som tillämpats, den s.k. huvudregeln. Enligt det andra ledet i samma punkt, den s.k. tilläggsregeln, får resning också beviljas om det med

hänsyn till vad som åberopas och i övrigt förekommer finns synnerliga skäl att på nytt pröva frågan om den tilltalade har förövat det brott för vilket han dömts (jfr Högsta domstolens beslut den 29 december 2016 i mål Ö 5257). Tilläggsregeln ska, med hänsyn till kravet på synnerliga skäl och med beaktande av att resning är ett extraordinärt rättsmedel, ges en restriktiv tillämpning. I fall av ny bevisning bör regeln tillämpas endast om de nya bevisen till följd av särskilda omständigheter är ägnade att framkalla tvivel om den tilltalades skuld.

Betydelsen av det nya material som har kommit fram ska ställas mot den i brottmålet förebringade utredningen. Den utredningen ska i princip värderas och bedömas på det sätt som kommer till uttryck i brottmålsdomen. Relevansen av en i brottmålet åberopad omständighet eller bevis ska således inte bli föremål för ny bedömning. Inte heller ska någon fristående omvärdering av den i brottmålet framlagda bevisningen göras i resningsärendet. Det hindrar inte att ny utredning kan påverka bedömningen av en tidigare beaktad omständighets relevans liksom ett redan prövat bevismedels bevisvärde. Att den tidigare framlagda bevisningen i princip inte ska värderas om hindrar inte att styrkan av den bevisning som lagts till grund för den fällande domen kan vara av intresse. Den nya bevisningen måste bedömas med beaktande av den gamla bevisningens bevisvärde för att det ska kunna avgöras om den har sådan vikt att förutsättningar för resning föreligger. (Se bl.a. NJA 2010 s. 295 p. 14 och 15 samt NJA 2011 s. 254 p. 16.)

Om en part som tidigare har fått avslag på nytt ansöker om resning ska de bedömningar som resningsdomstolen gjort av den nya utredning som åberopades i den eller de tidigare resningsansökningarna stå fast. Vad som ska prövas i det nya målet är endast om den nya utredningen skulle kunna antas ha föranlett ett förändrat ställningstagande om den förebringats tillsammans med det samlade material som funnits i det ursprungliga målet och tidigare resningsansökningar. Om den bevisning som åberopades i det föregående resningsärendet hade sådan styrka att det var mycket nära att resningsansökningen bifölls, kan ett förhållandevis begränsat bevisstillskott vara tillräckligt för ett förändrat ställningstagande. (Se NJA 2009 s. 768 och NJA 2010 s. 295 p. 19-21.)

Är omständigheterna åberopade av ET nya?

En grundläggande förutsättning för resning både enligt huvudregeln och tilläggsregeln är att det finns nya omständigheter eller bevis. Det är den som begär resning som ska visa att förutsättningarna är uppfyllda. För ställningstagande till en eventuell resning i detta ärende måste först konstateras om det nu åberopats några omständigheter eller bevis som tidigare inte har åberopats. Min uppfattning i den frågan redovisas i det följande i anslutning till varje åberopat bevis.

Även de bevis som åberopades i ETs resningsansökan 2014 ska bedömas.

Sakkunnigutlåtanden av professorn i rättsmedicin, PJK

Ett sakkunnigutlåtande kan föranleda resning om utlåtandet grundas på nya vetenskapliga rön (jfr NJA 1975 C 125). Vetenskapliga rön som publicerats eller på annat sätt blivit kända efter att en dom vunnit laga kraft är givetvis nya i den betydelse som här används. Frågan är vad som gäller om de vetenskapliga rönen inte varit kända för den rättsläkare som anlåtats i målet och således inte åberopats i den bevisning som presenterats för domstolarna. Jag anser att det i sådana fall ska ske en bedömning i det enskilda fallet. En viktig omständighet att ta med i en sådan bedömning är om det är sannolikt att innehållet i rättsläkarens utlåtande skulle ha blivit ett annat om de aktuella vetenskapliga rönen varit kända för denna och att det rör omständigheter som domstolen lagt vikt vid i sin dom.

PJK anför i yttrandena att enligt hovrätten var en blodfattig mjälte ett bevis på att UG hade drunknat. Enligt en 1994 publicerad artikel hade de som drunknat 18 procent mindre mjälte än andra avlidna. Denna uppfattning har enligt PJK kullkastats i nya undersökningar med bättre metoder. Med magnetröntgen och datortomografi har forskare visat att mjälten hos de drunknade i själva verket vägde genomsnittligt mer än hos de som avlidit av andra orsaker. Mjältens vikt är således inte något bevis för drunkning enligt PJK. Den vanligaste orsaken till liten mjälte är enligt honom anemi som är vanlig hos alkoholister. De nya vetenskapliga rönen publicerades i en artikel 2006, således före det att rättsläkaren BGs skrev sitt utlåtande men synes inte ha varit kända för henne när hon skrev utlåtandet eller vittnade i tingsrätten. Jag anser därför, i enlighet vad jag ovan anför om vad som utgör nya vetenskapliga rön, att de kan ligga till grund för bedömningen av resningsbegäran.

PJK anför vidare att den omständigheten att UG hade 1,5 ml blodfärgat vatten i kilbenshålan inte kan anses var ett medicinskt styrkande av drunkning, som hovrätten funnit. Av yttrandet framgår att en utredning från 2002 visade att vätska i kilbenshålan återfanns både hos de som drunknat och hos de som avlidit av annan orsak men att mängden var mindre hos de som inte drunknat. Resultatet bekräftades av en utredning 2013. Vattnet i kilbenshålan kunde enligt PJK betyda att UG hade drunknat men dödsorsaken kunde samtidigt vara annan än drunkning. Även om utlåtandena i denna del bygger på vetenskapliga rön som gjorts före det att rättsläkaren BGs skrev sitt utlåtande anser jag av samma skäl som jag anför om nya vetenskapliga rön avseende mjälten att de vetenskapliga rönen avseende förekomsten av vätska i kilbenshålan kan beaktas vid bedömningen av om resning ska beviljas.

Vidare framgår av yttrandena att den bästa förklaringen till fyndet av vätska i magsäcken enligt PJK är att UG antingen hade slocknat eller fått ett sjukdomsfall varvid munnen sjunkit ner under vattenytan och han under flera minuter svält vatten men måhända kunnat andas genom näsan. Enligt PJK är därför inte

fyndet av vätskan i magsäcken och munnen ett medicinskt giltigt bevis på drunkning. PJKs uppfattning vad avser fyndet av vätska i magsäcken och svalget är endast en analys av de obduktionsfynd som gjorts och som framgår av rättsläkaren BGs utlåtande. PJKs uppfattning är inte grundad på några nya vetenskapliga rön och kan därför enligt min mening inte beaktas i resningsfrågan.

PJK anför att om någon suttit i ett badkar med munnen under vattenytan och börjat krampa, vore det möjligt att han eller hon förlängdes under konvulsioner och kunde höja huvudet över vattenytan. När det centrala nervsystemet går till syrebrist börjar offret krampa vilket tar några tiotals sekunder.

I utlåtandet från 2014 uttalar PJK att den mest sannolika underliggande dödsorsaken var alkoholintoxikation och att det var möjligt, men inte säkert, att drunkning var den omedelbara orsaken till döden.

I utlåtandet från 2017 uttalar PJK att inte något av de medicinska fynden visar att UG drunknat. Han ansåg det medicinskt fullständigt omöjligt att UG under ett snabbt dränkande i badkar skulle hinna svälja 0,8 liter vatten. Han ansåg i det utlåtandet att det var mest sannolikt att UG omkommit till följd av sjukdomsfall och svalt vatten när medvetandenivån sjunkit.

Sakkunnigutlåtanden av professorn och överläkaren i rättsmedicin AE,

AE redogör i utlåtandena för sina egna tolkningar av det som framgår av det underlag han haft tillgång till.

AE anför att de fynd som gjorts vid obduktionen kan tala för att dödsfallet uppkommit till följd av drunkning där framförallt alkoholförgiftning men även hjärtsjukdom kan ha bidragit till drunkningssituationen, alternativt utgöra den verkliga dödsorsaken, tillsammans eller var för sig.

AEs yttranden är endast en analys av material som funnits tillgängligt före hovrättens dom och hans uppfattningar är inte grundade på några nya vetenskapliga rön och kan därför enligt min mening inte beaktas i resningsfrågan.

Sakkunnigutlåtande av Med. Dr. AC

AC har skrivit utlåtandet efter att ha tagit del av hovrättens dom, utlåtanden av JO och av professor PJK och med stöd av 20 års erfarenhet i ambulanssjukvården och relevant vetenskaplig litteratur. Av utlåtandet framgår bland annat följande

Vätska i magsäcken är vanligt förekommande i samband med återupplivningsförsök i samband med drunkning och tolkas som en skyddsreflex

där personen kan svälja ned stora volymer vätska i buken för att skydda luftvägen.

Sammantaget, en kraftigt berusad person som återfinns i ett badkar med vatten upp till halsen och som under HLR och vid obduktion uppvisar dessa fynd (även expanderad lungvävnad) tolkar jag som medicinskt men dock juridiskt oskolad, med stor sannolikhet vara drunknad. Förekomst av vätska i bihålor verkar inte alls orimligt med tanke på att ett stort luftvägstryck anläggs över munnen i samband med inblåsningar.

En medvetlös kropp blir mycket avslappnad och sjunker ihop betydligt jämfört med vad en vaken person med muskeltonus gör (jämför kroppshållning vid rekonstruktion etc). Även i ett litet badkar kan en medvetlös person sannolikt hamna dubbelvikt med ansiktet under vattenytan.

Nyligen publicerade riktlinjer från European Resuscitation Council (ERC) i oktober 2015 (www.erc.edu) med en sammanställning av vetenskaplig litteratur om hjärtstopp inkluderande drunkning anges att generella kramper är vanligt förekommande i samband med att cirkulationen upphör.

Vid drunkning sväljer och andas personen stora volymer vätska med åtföljande medvetandeförlust, detta pågår sannolikt under någon minut, därefter upphör cirkulationen gradvis, hjärtat slår långsammare för att till slut stanna.

Det ter sig för mig inte alls orimligt att UG själv kan medvetandesänkt av alkoholberusning ha fått andningsvägarna under ytan relaterat till lågt fribord, att han inhalerat vatten (per definition drunkning) och därefter ha rört på sig i generella kramper och/eller i djupa agonala andetag.

Det förekommer uppgifter om att UG hittats i badkaret av SR och att han redan då var cyanotisk, blå i ansiktet med svarta läppar. Detta är ett tecken på ett mycket långt gånget livshotande tillstånd eller till och med manifest cirkulatoriskt hjärtstopp.

Av utlåtandet framgår inte några nya vetenskapliga rön som ligger till grund för vad AC anför och utlåtandet kan därför enligt min mening inte beaktas i resningsfrågan.

Analys av vittnet SR utsagor

SR har enligt ET ändrat sina uppgifter om vad som hände i lägenheten från förhör till förhör, vilket ska framgå av sammanställningen som bifogats begäran om resning.

ETs analys tillför enligt min mening inte någon ny bevisning. Det framgår av tingsrättens dom att SR hörts av ETs försvarare och att denne åberopat uppgifter från förundersökningen för att visa att hon ändrat sig. Analysen kan således inte utgöra grund för bedömningen om resning.

Rekonstruktion

Till rekonstruktionen användes personer med samma längd och vikt som ET och UG. Den viktigaste iakttagelsen enligt ET var att det borde ha funnits vatten på väggar och golv men att det av polisutredningen framkom att varken ambulanspersonal, brandmän eller polis iakttagit något vattenstänk i badrummet, inte heller hade man funnit några blöta handdukar i UGs lägenhet. Av rekonstruktionen framgick enligt ET med vilken lätthet en person av UGs storlek kunde glida ned under vattnet i badkaret.

Till skillnad mot den rekonstruktion som polisen genomförde under förundersökningen användes personer av samma storlek som UG och ET. Den skillnaden får antas ha stor betydelse för bedömningen av om hur UG kunnat röra sig i badkaret, med eller utan tvång. I det avseendet utgör den nya rekonstruktionen ny bevisning och kan utgöra en grund för bedömningen av resning.

Utlåtanden från f.d. kriminalteknikern JO

Av utlåtandena framgår att den kriminaltekniska utredningen i målet var förenad med stora brister.

Utlåtandena innefattar inte några nya bevis och kan enligt min mening inte ligga till grund för bedömningen.

Rätten till en rättvis rättegång

ET anför att det har funnits ett antal brister och felaktigheter från åklagarens och polisens sida. Dessa brister kan enligt honom ha haft en avgörande betydelse för målets utgång då hovrätten inte synes ha haft kännedom om de verkliga förhållandena.

En brist har enligt ET varit att hovrätten vid sin trovärdighetsbedömning utgått från åklagarens uppgift att SR skulle ha vidhållit sin senaste version av händelseförloppet under många och långa polisförhör, vilket inte är riktigt.

Enligt min mening är vad SR uppgivit vid olika förhör inte någon ny uppgift. Det framgår också av tingsrättens och hovrättens domar att försvararen tagit del av förhören, eftersom denne åberopat ett flertal avsnitt av dessa under rättegångarna.

Vidare har enligt ET bevisning till förmån för honom gallrats bort från förundersökningsprotokollet. Det gäller i vart fall förhör med tre vittnen som har varit bekanta med ET och därför kan antas ha lämnat fördelaktiga uppgifter om honom. Endast ett samtal från telefonavlyssningen har redovisats i förundersökningsprotokollet. Den bör enligt ET ha pågått en tid och det är då anmärkningsvärt att endast ett samtal har redovisats. Bland annat saknas det, enligt ET, ett telefonsamtal som SR ringt till ET och frågat hur UG dog. Jag har låtit granska ärendet om den hemliga telefonavlyssningen. Det framgår av akten att åklagaren fick tillstånd att avlyssna ET under tiden de 5 januari – 4 februari 2010. Avbrott har gjorts under tiden den 8 – 11 januari 2010. Alla samtal och anteckningar från samtalen har förstörts 2011.

ET har namngivit tre personer vars förhör inte tagits med i förundersökningsprotokollet. Vid genomgång av allt sidomaterial (förundersökningsmaterial som inte tagits med i protokollet) har jag funnit ett protokoll från förhör med Manne MS med uppgifter som EL lämnat när hon tagit kontakt med polisen (bilaga 2). I sidomaterialet har det inte återfunnits några uppgifter från ES. Jag anser med hänsyn till vad som framkommit i förhöret och vad som framgår av promemorian, att åklagaren inte förfarit felaktigt utan att han haft fog för sin bedömning när han inte tagit in förhöret och promemorian i förundersökningsprotokollet.

Avslutningsvis konstaterar ET att frånvaron av en brottsplatsundersökning kommit att läggas ET till last.

Inte heller avsaknaden av en brottsplatsundersökning är enligt min mening någon ny bevisning. Det förhållandet var känt före rättegångarna.

Bedömningen av om det som ET nu åberopar utgör nya omständigheter eller bevis har betydelse när förutsättningarna för resning enligt 58 kap. 2 § 4 p rättegångsbalken ska tillämpas. Jag anser, som redovisats ovan, att så inte är fallet. Men ett påstående om att reglerna om en rättvis rättegång i Europakonventionen åsidosatts skulle också med stöd konventionens artikel 13 kunna utgöra grund för resning (jfr NJA 2013 s. 746). I Europakonventionens artikel 13 stadgas en skyldighet för konventionsstaterna att i största möjliga utsträckning korrigera överträdelser av konventionen. Vid allvarliga överträdelser av artikel 6 i brottmål har Europadomstolen i vissa fall funnit att en kränkning bör gottgöras genom resning eller ny rättegång som uppfyller kraven i artikel 6. Nu har ET

inte åberopat och argumenterat för denna grund i sin resningsbegäran och jag finner därför inte anledning att närmare beröra den.

Utlåtande av professorn i kirurgi, ÅAS

Utlåtandet bygger inte på några nya rön utan är endast en granskning av befintligt obduktionsprotokoll och kan enligt min mening inte ligga till grund för bedömningen.

Är det sannolikt att de nya omständigheterna skulle ha lett till att ET frikänts?

Av den i det föregående avsnittet gjorde genomgången framgår att jag anser att den åberopade bevisningen i tre avseenden kan anses som ny i här avsedd betydelse.

1. Vetenskapliga rön avseende betydelsen av att mjälten var liten och blodfattig.
2. Vetenskapliga rön avseende betydelsen av förekomsten av vätska i kilbenshålan.
3. Den nya rekonstruktionen av ett tänkt händelseförlopp i badkaret och som bland annat ska visa UGs möjlighet att röra sig i badkaret

För att resning ska kunna beviljas krävs att de nya bevisen, om de hade förebragts i hovrätten, sannolikt skulle ha lett till att ET frikänts helt eller att han dömts enligt en lindrigare straffbestämmelse. Utgångspunkten är då hovrättens bevisvärdering och dess bedömning av styrkan av de olika bevisen, såsom detta framgår av domen Jag utgår därför i det följande från den struktur och den rubriksättning som hovrätten använt i sina domskäl.

Drunknade UG?

Hovrätten redogjorde i sin dom under denna rubrik för rättsläkaren BGs uppgifter att drunkning, lunginflammation, alkoholförgiftning och hjärtsjukdom var och en för sig eller två eller flera i kombination skulle kunna ha orsakat dödsfallet, dock inte hjärtinfarkt. Det fanns flera tecken på drunkning såsom förekomsten av 8 dl vattning vätska i magsäcken och 1,5 ml sådan vätska i kilbenshålan, förekomsten av vatten i mun och svalg, kraftig lungövertänjning (som kunde bero på lungemfysem eller på återupplivningsförsök) samt det förhållandet att mjälten var blodfattig och kontraherad vilket inte berodde på sjukdom). Hovrätten konstaterar att samtliga omständigheter inte nödvändigtvis måste bero på drunkning men att alla är förenliga med drunkning.

Hovrätten fann det uteslutet att UG under den korta tidsrymd som stått till buds hade druckit en sådan stor mängd vatten på vanligt sätt. Vätskan i magsäcken

kunde inte bero på återupplivningsförsök. Detta talade enligt hovrätten med styrka för att UG hade drunknat.

Hovrätten konstaterade vidare att det inte med fullständig visshet kunde uteslutas andra förklaringar till förekomsten av vätska i kilbenshålan men att den omständigheten att någon annan känd förklaring saknades mycket starkt talade för att UG drunknat.

Hovrätten fann vid en sammantagen bedömning att förhållandet att UG avlidit i ett badkar fyllt med vatten, den betydande förekomsten av vatten i mun och magsäck, förekomsten av vatten i kilbenshålan samt den blodfattiga mjälten att det inte rådde något tvivel om att han hade drunknat.

De av ET åberopade sakkunnigutlåtandena av PJK motsäger att förekomsten av vatten i kilbenshålan och den blodfattiga mjälten talar för att UG drunknat. Dessa omständigheter utesluter enligt PJK inte drunkning men kan lika väl ha någon annan förklaring.

Efter beaktande av PJKs utlåtande kvarstår två omständigheter som enligt hovrättens domskäl talade för att UG drunknat nämligen att denne avlidit i ett badkar fyllt med vatten och den betydande förekomsten av vatten i mun och magsäck. Särskilt med hänsyn till att hovrätten synes ha fäst stort avseende på förekomsten av vätska i kilbenshålan ("mycket starkt talar för") framstår det som tveksamt om hovrätten hade funnit de två återstående omständigheterna som tillräckliga för att anse att det var ställt utom rimligt tvivel att UG hade avlidit genom drunkning.

Blev UG dränkt?

Hovrätten konstaterade att UGs vacklande allmänna hälsotillstånd och den höga alkoholkoncentrationen han hade i blodet talade för att han kan ha drunknat utan medverkan av någon person.

Enligt hovrätten visade emellertid den rekonstruktion som polisen hade genomfört att en person av UGs längd måste halvsitta med böjda knän för att få plats. Hovrätten menade att i en sådan position torde risken att drunkna inte vara överhängande, inte ens för en medvetlös person. Hovrätten ansåg dock att detta inte var tillräckligt för att utesluta att UG hade drunknat utan att någon annan person varit inblandad.

Hovrätten behandlade sedan SR uppgifter och hennes trovärdighet. Hovrätten fann att hennes uppgifter skulle läggas till grund för bedömningen. SR hade enligt domen berättat att vattnet gick till UGs hals när hon påträffade honom död.

Hovrätten fann att UG knappast kunde ha kollapsat, hamnat med huvudet under vattnet och drunknat och därefter hamnat med huvudet en bit ovanför vattenytan lutandes mot badkarskanten. Med stöd av SR uppgifter ansåg hovrätten det styrkt att UG blivit dränkt.

Den rekonstruktion som ET låtit genomföra visar enligt honom bland annat att en person av UGs storlek haft tillräckligt med utrymme i badkaret för att få huvudet under vattenytan. Jag har inte anledning att ifrågasätta den nya rekonstruktionen eller slutsatsen i detta avseende. Den visar att UG kan ha glidit ner med huvudet under vattenytan men den visar också att någon person kan ha tryckt ner UGs huvud under vattnet så att han drunknat.

Genom den nu återopade rekonstruktionen kan hovrättens slutsats att UG knappast kunnat ha kollapsat, hamnat med huvudet under vattenytan och drunknat och därefter hamnat med huvudet en bit ovanför vattenytan ifrågasättas. Enligt rekonstruktionen finns det utrymme i badkaret för att UG skulle kunna hamna med huvudet under vatten. Det går givetvis inte att uttala sig om hur en medvetlös kropp skulle ha betett sig men i detta sammanhang får man utgå från att den i vart fall inte behövt ett större utrymme. För det fall mun och näsa kommit under vattenytan kan det, i enlighet med vad som framkommit i resningsärendet, inte helt uteslutas att UGs kropp i dödsögonblicket krampat och att mun och näsa därigenom åter hamnat ovanför vattenytan.

Med hänsyn dels till att det framstår tveksamt om hovrätten med kännedom om de nya omständigheterna skulle ha ansett det klarlagt att UG hade avlidit genom drunkning, dels till vad som framkommit om möjligheten för en person med UGs storlek att glida ned i badkaret så att huvudet kom under vatten, finns det anledning betvivla att hovrätten skulle ha ansett det styrkt att UG hade dränkts.

Vad som skulle kunna tala för att hovrätten skulle ha ansett åtalet styrkt även med kännedom om de nya omständigheterna är SR uppgift om att ET har berättat för henne att han hade hållit ner UGs huvud undervattnet. Det är emellertid svårt att dra några säkra slutsatser om hur hovrätten beaktat denna omständighet. Hovrätten för visserligen ett resonemang som utmynnar i att SR uppgifter ska läggas till grund för bedömningen, och sätter därvid tilltro till uppgiften att UG hade mun och näsa ovanför vattenytan när han anträffades. SR andra utsaga, som lämnats ett senare skede av utredningen och som avser vad ET yttrat till henne, omnämns däremot över huvud taget inte i hovrättens domskäl. Det går därför inte att bedöma vilken betydelse utsagan har haft för hovrättens ställningstagande. I var fall är det inte möjligt att dra slutsatsen att uppgiften bevismässigt värderats så högt att hovrätten trots de nya uppgifter som framkommit i resningsärendet skulle ha gjort samma bedömning i frågan om UG blivit dränkt.

Är ET gärningsmannen?

Hovrätten konstaterade i sin dom att redan det förhållandet att det endast fanns två möjliga gärningsmän och att man gett företräde åt SR uppgifter talade för att ET var den som dränkt UG. Hovrätten ansåg dock att detta inte var tillräcklig bevisning men anslöt sig till de överväganden som tingsrätten gjort angående de ytterligare omständigheter som talar för ETs skuld.

Ytterligare omständigheter som tingsrätten tog upp i sin dom var att ET

1. låtit UG ligga i badkaret så lång tid som cirka 1,5 timme
2. ringt till SOS med anmärkningsvärd fördröjning
3. varit påfallande omständlig och lugn vid det samtalet med hänsyn till att han dessförinnan funnit UG livlös i badkaret
4. vars ekonomi inte varit god, haft kännedom om att UG låtit upprätta ett testamente
5. uttalat att UG skulle testamentera bara till honom
6. frågat SR om hon skulle gifta sig med UG
7. varit påfallande angelägen om att hon inte, efter det att UG skrikit "aj", skulle komma ut i badrummet
8. instruerat SR om vad hon skulle säga och inte säga till polisen
9. när han fått reda på att en utredning angående misstanke om mord inletts, samma dag kontaktat SR men inte velat prata närmare med henne i telefon.

Dessa förhållanden var enligt hovrätten av sådan styrka att med beaktande av vad man i övrigt anfört det var ställt utom rimligt tvivel att ET hade dränkt UG.

Eftersom hovrättens resonemang i denna del utgår från att hovrätten först har ansett det vara klarlagt att UG hade blivit dränkt och att det således var uteslutet han hade avlidit på annat sätt, förändrar inte vad hovrätten här har anfört min bedömning att det finns mycket som talar för att hovrätten med kännedom om de nya omständigheterna hade kommit till en annan slutsats i skuldfrågan.

Min ståndpunkt

Med utgångspunkt från hur hovrätten i sina domskäl har redogjort för sitt sätt att värdera bevisningen i målet kan jag vid en sammantagen bedömning inte komma till någon annan slutsats än att det är sannolikt att hovrätten hade frikänt ET från ansvar för mord om de i resningsärendet nya omständigheterna hade varit kända för domstolen. Vid denna bedömning har jag tagit hänsyn till att de två skiljaktiga ledamöterna i hovrätten redan på det ursprungliga materialet kom fram till att det inte kunde anses klarlagt varken att UG hade drunknat eller att han hade blivit dränkt. Jag motsätter mig därför inte att Högsta domstolen beviljar ET resning.

Om ET medges resning bör Högsta domstolen förordna att målet åter ska tas upp i hovrätten eftersom frågan om ETs skuld inte kan anses uppenbar (58 kap. 7 § rättegångsbalken).

Återupptagande av förundersökningen

ET yrkar i andra hand att Högsta domstolen ska förelägga riksåklagaren att återuppta förundersökningen i målet. Han anser att bristerna i handläggningen av ärendet är så flagranta att de, om Högsta Domstolen trots det anförda inte skulle finna skäl att bevilja ET resning i målet, måste klarläggas.

Åklagaren ska återuppta en förundersökning om det i en ansökan om resning åberopas eller om det på annat sätt kommer fram en omständighet eller ett bevis som inte tidigare lagts fram och det är sannolikt att omständigheten eller beviset utgör grund för resning.

ET har inte angivit vilka förundersökningsåtgärder som skulle kunna vara aktuella. Han anför att det finns brister i handläggningen vilka skulle motivera att förundersökningen ska återupptas. Han har under avsnittet ”Frågan om en rättvis rättegång” tagit upp följande brister.

1. Hovrätten har vid sin trovärdighetsbedömning av SR uppgifter utgått från felaktiga påståenden från åklagaren.
2. Bevisning till förmån för ET har inte tagits med i förundersökningsprotokollet.
3. Endast ett samtal från telefonavlyssningen har redovisats, ett samtal som skulle haft avgörande betydelse för ET saknas.
4. Frånvaron av en brottsplatsundersökning har kommit att läggas ET till last.

Jag kan konstatera att när det gäller trovärdighetsbedömningen av SR uppgifter så utgår ET från de förhör som hållits under förundersökningen och under domstolsförhandlingarna när han pekar på motsägelsefulla och ändrade uppgifter. De förhören ingår redan i förundersökningen eller i domstolsakterna. Några ytterligare förundersökningsåtgärder som skulle underlätta trovärdighetsbedömningen kan jag inte se.

När det sedan gäller bevisning, i form av förhör och telefonsamtal, som inte redovisats i förundersökningsprotokollet kan jag konstatera att de förhör och samtal som saknas utgör förundersökningsmaterial oavsett om de tagits med eller inte i protokollet. Allt förundersökningsmaterial som har betydelse för utredning av brottet ska tas med i förundersökningsprotokollet. Det är åklagaren som avgör vad som är av betydelse och åklagaren måste då vara objektiv vid sin bedömning. Eftersom förhören och samtalen, om de existerar, redan ingår i förundersökningsmaterialet krävs inte någon ytterligare förundersökningsåtgärd. Betydelsen av denna bevisning har jag diskuterat ovan.

Frånvaron av en brottsplatsundersökning är givetvis en stor brist i förundersökningen. Den bristen kan nu inte avhjälpas med någon ny förundersökningsåtgärd. En brist i utredningen ska, när domstolarna avgör målet, inte vara till men för den tilltalade.

Förordnande av offentlig försvarare

ET yrkar att Högsta domstolen ska förordna advokaten MT till offentlig försvarare för honom. Enligt 21 kap. 3 b § rättegångsbalken ska en offentlig försvarare förordnas för en tidigare tilltalad om han eller hon är i behov av försvarare med hänsyn till att åklagaren beslutat eller har möjlighet att besluta att återuppta en förundersökning eller att låta en pågående förundersökning även avse frågan om den tidigare tilltalades delaktighet i brottet, eller det annars finns synnerliga skäl. Vid bedömningen av om den tidigare tilltalade är i behov av försvarare ska rätten beakta brottets beskaffenhet, den tidigare tilltalades personliga förhållanden och vilka utredningsåtgärder som ska vidtas.

Jag avser, som framgår ovan, inte att återuppta förundersökningen. Möjligheten att förordna en offentlig försvarare föreligger då om det finns synnerliga skäl. ET har gett in en omfattande ansökan om resning och inför detta tagit in nya sakkunnigutlåtanden. ET är dömd för ett mycket allvarligt brott. Han kommer att få möjlighet att ha synpunkter med anledning av denna förklaring, som också är omfattande och rör komplicerade juridiska och medicinska frågor. Jag anser därför att det finns skäl att nu förordna en offentlig försvarare för ET.

Anders Perklev

Göran Hellstrand